

Universiteit Utrecht

‘Why we succeed’

Percepties van professionele voetballers op succesverklarende factoren van talentontwikkeling.

P.R. Buijserd - 3452328

Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen

Master Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Begeleider: Drs. P. L. M. Baar

Tweede beoordelaar: Dr. W. M. van London-Barentsen

Studiejaar: 2010/2011

Abstract

The aim of this study was to obtain insights into the perceptions of Dutch high-level soccerplayers of the success of their own talent development (trajectory); to explore the factors that they consider to affect talent development in a positive and in a negative way. Data for this study was gathered by individual retrospective open interviews with ten young, professional soccerplayers contracted by different pro-league teams (Eredivisie) in the Netherlands. The interviews were based on the model of Van Rossum (1993), which addresses personal, binding and environmental factors as influential in talent development. The result of this study indicates the complexity and multidimensionality of talent development. Respondents' explanations of a successful development trajectory primarily focused on binding and environmental factors. Personal factors were considered of secondary importance. More specifically, the absolute strength of will and commitment to reach the top, as well as the support of their parents and a personal and positive style of coaching in talent programs, were thought to be key determinants of success. Therefore, it seems desirable that the participating youngster, his mental condition and his educational environment receive more attention in the process of talent development. Further research is needed to acquire a better understanding of this matter.

Keywords: talentontwikkeling, succesfactoren, contextuele benadering, betaald voetbal, jeugdperspectief

---

Inleiding

Nederland streeft er met het Olympisch Plan (NOC*NSF, 2009) naar om over de gehele linie een (top)sportland te zijn. Wat die ambitie betreft is er in Nederland een beweging naar ‘versporting’ van de samenleving waar te nemen (Crum, 1992). Van Bottenburg (2009) concludeert dat het topsportklimaat in het afgelopen decenium sterk is verbeterd. Talenten krijgen meer aandacht en kunnen onder betere omstandigheden hun sport bedrijven (Van Bottenburg, 2009). Voetbal is daarvan als meest ingebedde en invloedrijke sport van Nederland een exponent (Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Met name economische ontwikkelingen hebben in de voetbalsport tot sterke professionalisering van talentopleidingen geleid (Van Meerten & Buisman, 2006). Het investeren in het ontwikkelen van topsporttalent leidt, bezien vanuit Crum’s (1992) ‘versporting’, tot maatschappelijke winst in het versterken van het sportieve klimaat. Vanuit pedagogisch oogpunt dragen investeringen op dit gebied ook bij aan socialisatie van jeugdigen (Buisman, 2004; Dirks, Stams, Biesta, Schuengel, & Hoeksma, 2003). Dat besef is van belang voor de ontwikkeling van jeugdige sporters. Naast positieve invloeden heeft (top)sport ook haar keerzijde. Keerzijde van het Nederlandse topsportbeleid is dat de nadruk ligt op de structuur en de functie van sport (Van Bottenburg, 2009). Dat maakt dat individuele wensen en behoeften in verdrinking komen. Het systeem staat onverschillig tegenover het individu (Van Bottenburg, 2009). Het gevaar schuilt in het gegeven dat, bezien vanuit het dubbelkarakter van sport (Tamboer & Steenbergen, 2000), de sporter steeds meer als instrument wordt gezien. Wat betreft talentopleidingen in de topsport kan dat zich uiten in een spanningsvolle verhouding tussen kindwaarden en sportwaarden (Tamboer & Steenbergen, 2000).

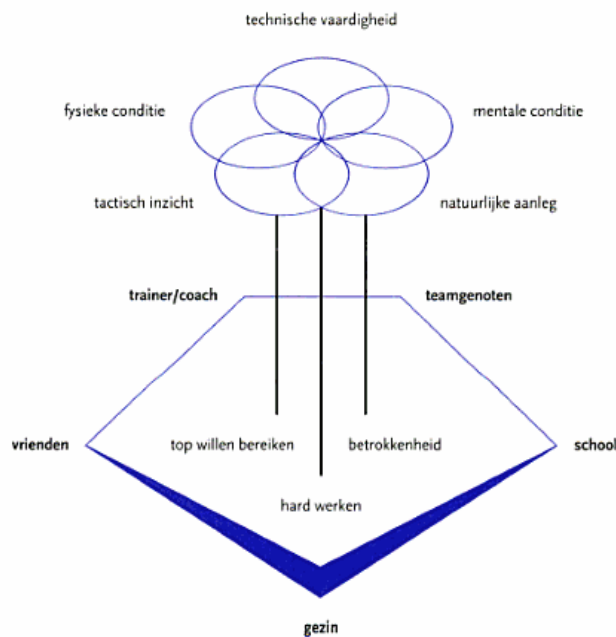
In het Olympisch Plan erkent het NOC*NSF (2009) het dubbelkarakter van sport; de intrinsieke essentie van sport, maar ook diens extrinsieke maatschappelijke inbedding (Tamboer & Steenbergen, 2000). Maatschappelijke inbedding van sport zou samen moeten gaan met aandacht voor sportoverstijgende waarden. Ofwel de ‘versporting’ van Nederland (Crum, 1992) zou gelegitimeerd moeten worden aan maatstaven in de samenleving (Tamboer & Steenbergen, 2000). Bij jeugdsport en in het bijzonder de ontwikkeling van topsporttalenten betreft het dan met name pedagogische waarden (Buisman & Middelkamp, 2001). Om die reden vraagt talentontwikkeling in topsport, waar het de socialisatie van jeugdigen betreft, ook om pedagogische legitimering (Buisman, 2004). Om een open discussie over het spanningsveld tussen sport- en kindwaarden te kunnen voeren dienen alle betrokkenen bij talentopleidingen de eigen pedagogische verantwoordelijkheid te nemen (Buisman, 2004). Zij dienen zich bewust te zijn van het gewicht van opvoeden-door-sport

(Buisman, 2004). Jeugdsportprogramma's en dus ook talentopleidingen zouden rekening moeten houden met de pedagogische behoeften van jeugd (Buisman, 2004) en zouden moeten leiden tot fysieke gezondheid, psychosociale ontwikkeling en duurzame, hoogwaardige sportbeoefening (Fraser-Thomas & Côté, 2006). Er zijn echter wetenschappelijk gefundeerde zorgen over het huidige systeem van talentontwikkeling in de sport. De vroege sportspecialisatie wordt geproblematiseerd vanuit motorisch, sociologisch en psychologisch perspectief (Wiersma, 2000). Er is grote bezorgdheid over afstemming van intensieve en competitieve opleidingsprogramma's op de ontwikkelingsbehoeften van deelnemende jeugdigen (Holt, 2002). Talentopleidingen behoren te voldoen aan specifieke condities om deze zorgen af te laten nemen (Weiss, 1995). Dit bewustzijn is voorwaarde voor een op het talentvolle kind afgestemd opleidingstraject. Het is van belang jeugdigen en hun belangen nadrukkelijk mee te nemen in beleids- en praktijkvorming (Buisman & Stekelenburg, 2001). Om het jeugdperspectief te vertegenwoordigen krijgen zij in deze studie een stem. Ten bate van henzelf en ten bate van de topsport. Want het 'jeugdklimaat' valt te verbeteren door meer naar deelnemende jeugdigen te luisteren en ze serieus te betrekken bij de inrichting van de jeugdsport (Buisman & Stekelenburg, 2001).

Hoe kijken geslaagde voetbaltalenten terug op hun ontwikkeling tot topsporter en welke factoren zijn volgens hen bepalend geweest voor hun succes? Ofwel welke (dis)kwaliteiten van het opleidingstraject en diens context worden door de jeugdigen zelf aangemerkt als invloedrijk? Dat was de hoofdvraag van deze studie. Antwoord op die vraag is vereist om tot maatregelen of beleid te kunnen komen (Van Rossum, 2005b). Algemene doelstelling van deze studie was daarom inzicht te verkrijgen in de percepties van geslaagd voetbaltalent op hun eigen succesvolle talentontwikkeling. De studie heeft zowel een wetenschappelijke als een praktische relevantie. Onderzoek dat het jeugdperspectief op talentontwikkeling in de voetbalsport weergeeft is schaars. Aan de hand van het inzichtelijk maken van het jeugdperspectief op talentontwikkeling worden in de studie aandachtspunten geformuleerd voor betaald voetbalorganisaties (bvo's), als handelingsdirectieven om de ontwikkeling van het jeugdig voetbaltalent te optimaliseren.

Onderzoek van Van Rossum (1993) maakt de complexiteit inzichtelijk in het totaal van invloed zijnde factoren in de ontwikkeling van sporttalent. Hij gaat hierbij uit van een contextuele benadering (Barab, & Plucker, 2002; Russell, Collins, & Abraham, 2007). Zijn zogeheten Paddestoelmodel (Figuur 1) geeft de kenmerken die van belang zijn binnen talentontwikkeling weer, hierin worden persoons-, bindings- en omgevingsfactoren van elkaar onderscheiden. Het gaat niet om het afzonderlijk van elkaar functioneren, maar om het

evenwichtig interacteren van deze factoren voor optimale ontwikkeling (Van Rossum, 1993). De kwaliteiten van voetbaltalent kunnen alleen in functionele interactie met diens sociale omgeving leiden tot het bereiken van de top (Van Rossum, 1993; Williams, & Reilly, 2000).

Figuur 1: Paddestoelmodel voor sportprestaties (Van Rossum, 1993)

Het betreft hier algemene begrippen, in onderzoek naar talentontwikkeling zouden relevante elementen uit elk van de cirkels, peilers en hoeken bepaald moeten worden (Van Rossum, 1993). Hierbij is onderscheid te maken tussen succesbevorderende en succesbeperkende factoren (Van Rossum & Gagné, 2006). Dit onderzoek draagt bij aan het duiden van de betekenis en de mate van belangrijkheid van deze factoren. Een holistische kijk is gewenst voor praktijk- en beleidsvorming van talentontwikkelingsprogramma's (Russell et al., 2007). Daarvoor is inzicht in het construct 'talent' en de context van talentontwikkeling wenselijk, om het fenomeen in zijn volledige context te bestuderen.

Het construct 'talent'

De eerste onderzoeksdoelstelling was inzicht te verkrijgen in het construct 'talent'. In de eerste plaats om te kunnen vaststellen wat in deze studie bedoeld wordt met het begrip 'talent'. Maar ook om de aanwezige wetenschappelijke kennis en de perceptie van professionele voetballers op het construct 'talent' te relateren aan huidige procedures van talentidentificatie en talentbegeleiding binnen bvo's.

Een vastomlijnd model voor een voetbaltalent is niet voorhanden (Vaeyens et al., 2006). Terwijl het woord 'sporttalent' veelal wordt gebruikt als synoniem voor 'een zeer vaardig sporter' is dat in feite onjuist. Talent gaat om natuurlijke aanleg, maar is geen directe

voorspeller van de outcome op latere leeftijd (Howe, Davidson, & Sloboda, 1998). Ze speelt slechts een minimale rol in het leveren van uitzonderlijke sportprestaties (Howe et al., 1998). Niet de in potentie grootste sporttalenten slagen per definitie als topsporters (Van Rossum, 1992). Talent verwordt tot succesvol topsporter door het samenspel met een scala aan factoren (Howe et al., 1998; Van Rossum, 1993). Daarbij kan geen enkele factor met wetenschappelijke zekerheid worden geïsoleerd (Williams & Reilly, 2000). Het begrip ‘voetbaltalent’ gaat om motorische aanleg, maar het construct ‘talent’ en talentontwikkeling gaan over de multidimensionaliteit van natuurlijke aanleg (persoonsfactoren), bindingsfactoren en omgevingsfactoren (Van Rossum, 1993). Het is wat dat betreft opmerkelijk dat talentidentificatie in de voetbalsport zich veelal beperkt tot het zichtbare talent en weinig aandacht heeft voor de potentiële groei van dit talent in diens omgeving (Esajas & Naber, 2005; Van Rossum, 1993; Vayens et al., 2006). Identificatiemodellen voor voetbaltalent zijn veelal gericht op de visuele perceptie van fysieke, in het genetisch profiel opgenomen eigenschappen van jonge voetballers (Vaeyens et al., 2006; Morris, 2000). Deze begrenzing tot lichamelijke en voetbaltechnische vaardigheden lijkt een onzekere voorspeller (Van Rossum, 1993). Betrouwbaarheid is allerm minst zeker, vanwege het subjectieve oordeel en de steeds jongere leeftijd waarop talent gescout wordt, waardoor de range van factoren smal en onzeker is (Van Dijk, 2008). Bij instrumenten voor scouting is er in mindere mate aandacht voor voorwaarde scheppende elementen (Van Dijk, 2007). Winst is te halen in instrumenten met meer oog voor bindings- en omgevingsfactoren (Van Dijk, 2008; Phillips et al., 2010).

De verwachting, ten aanzien van de eerste onderzoeksdoelstelling, was dat de voetballers in deze studie de multidimensionaliteit van het construct ‘talent’ zouden bevestigen (Bloom, 1985; Van Rossum, 1993) en daarmee de definitie van het begrip ‘talent’ en de criteria voor identificatie en opleiden zouden verbreden naar meerdere factoren dan enkel aangeboren voetbaltechnische competentie (Vaeyens, et al., 2006). De verwachting was dat het vanuit de respondenten gewenst zou zijn, afwijkend van de praktijk, zowel de persoon als diens sociale context in kaart te brengen (Van Rossum, 1993).

De context van talentontwikkeling

De tweede doelstelling van deze studie was inzicht te verkrijgen in de context van talentontwikkeling. De doelstelling is geoperationaliseerd door in te gaan op de vorm en inhoud van de opleidingscontext en de fasering van talentontwikkeling.

Opleidingscontext. Om betekenis te geven aan de percepties van geslaagd

talent is het van belang inzicht te hebben in hun opleidingscontext en dat van ander Nederlands voetbaltalent. Talentopleidingen moeten niet worden onderschat in een succesvolle talentontwikkeling. Zij zijn cruciaal in het begeleiden van talentvolle voetballers in het realiseren van hun potentieel (Williams & Reilly, 2000). Met name om de voorwaardelijke 10.000 trainingsuren te maken (Ericsson, Krampe, & Tesch-Römer, 1993). Over het algemeen worden de Nederlandse bvo-opleidingen geprezen om hun inhoud en outcome (Van Meerten & Buisman; Winner, 2001). Qua inhoud gaat het dan vooral om het professionele faciliteitsniveau, zoals trainingsvoorzieningen en logistieke voorzieningen (Van Meerten & Buisman, 2006). Als gevolg van de professionalisering van de topsport (Van Bottenburg, 2009) faciliteren LOOT-scholen in academische begeleiding die passend is bij de opleiding tot topsporter (NOC*NSF, 2011). De professionalisering leidt tot de door Van Meerten & Buisman (2006) genoemde paradox van bvo-talentopleidingen; het zijn beroepsopleidingen zonder beroepsperspectief. Bvo-opleidingen ontwikkelen zich steeds meer tot professionele beroepsopleidingen, terwijl maar weinig deelnemers het beroep van beroepsvoetballer zullen uitoefenen. Van de 463 topvoetballers uitkomend in de Nederlandse Eredivisie is 40,2% van buitenlandse komaf (Voetbal International, 2010). Dat is goed voor het resultaat op korte termijn, maar op lange termijn ondermijnt het de ontwikkeling van Nederlands talent (Visscher, 2008). Iedere bvo heeft zijn eigen opleiding die naar eigen inzicht is ingericht en vormgegeven. Ze opereren autonoom bij het ontwikkelen en uitvoeren van een jeugdopleiding (Van Dijk, Kiesel-Griffioen & Buisman, 2007). Tot voor kort was ‘iedere-club-zijn-eigen-opleiding’ een onbespreekbaar dogma, inmiddels is het tij aan het keren (Van Dijk, 2008). De Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) ondersteunt vernieuwing van opleidingen tot beroepsvoetballer door het stellen van richtlijnen en het aanbieden van praktische handvatten. Het KNVB-certificeringssysteem (KNVB, 2003), bijvoorbeeld, is een kwaliteitskeurmerk en waardeert (gevraagd) de kwaliteit van jeugdopleidingen. De waardering van een opleiding is afhankelijk van een breed scala aan indicatoren, onder te verdelen in visie, scouting, opleiding, ondersteuning en resultaat (KNVB, 2003). Vanuit pedagogisch oogpunt is het opvallend dat de nadruk hierbij ligt op de sporttechnische begeleiding van jeugdigen en in zeer lage mate op de sociaal-emotionele ontwikkeling en het opgroeien van jeugdigen. Ondanks goede bedoelingen van individuele trainers en begeleiders kunnen de kindwaarden (Buisman, 2004) vanuit die functionele benadering door allerlei concurrerende clubbelangen onder druk komen te staan (Van Dijk, 2008). Vanuit pedagogische oriëntaties gaat het in de jeugdsport in de eerste plaats om de belangen van het kind (Buisman, 2004). Beginnend bij de selectie van voetbaltalent, welke

onder druk van een toenemende ondernemersgeest in de topsport op steeds jongere leeftijd plaatsvindt (Pearson, Naughton & Torode, 2006). In Nederland is dat zichtbaar in de oprichting van aan bvo's gerelateerde voetbalscholen voor het jonge kind. Deze ontwikkeling sluit potentiële deelnemers uit en wordt vanuit de pedagogisch wetenschappelijke hoek ook met regelmaat als ongewenst beschouwd (Buisman, 2004). Vaak wordt in deze scholen onvolledig voldaan aan de pedagogische behoeften van het kind in zijn ontwikkelingsfase (Buisman & Middelkamp, 2001). Vanuit gezondheidsperspectief wordt de belasting veelal als te hoog gezien, maar ook de sociaal-emotionele belasting (in druk en stress) kan te zwaar zijn gezien de kwetsbaarheid van het kind (Waddington, 2000). In het meest kritische geval wordt er gesproken over uitbuiting van het talentvolle kind omwille van volwassen doeleinden (Waddington, 2000). Positief is dat deelnemende kinderen leeftijdspecifiek worden ingedeeld in een team, gezien de ontwikkelingspsychologische kenmerken die ze per leeftijdscategorie gemeen hebben (Van Dijk, 2008). Maar in de aangeboden lesstof en begeleiding wordt er niet altijd rekening gehouden met pedagogische ontwikkelingsstadia die sportbeoefende kinderen doorlopen (Buisman & Middelkamp, 2001; Van Lingen, 2008; Van Dijk, 2008). De verwachting van deze studie, ten opzichte van de tweede onderzoeksdoelstelling, was dat respondenten de algemene kwaliteit van de bvo-opleidingen als goed waarden (Winner, 2001), maar dat de pedagogische zorgen zoals hierboven geschetst gedeeld worden en/of aan het licht komen (Buisman, 2004; Buisman & Middelkamp, 2001; Waddington, 2000).

Fasering van talentontwikkeling. Om betekenis te geven aan de percepties van geslaagd talent is het van belang inzicht te hebben in de fasering van hun talentontwikkeling en dat van ander Nederlands voetbaltalent. Dat draagt bij aan inzichten over het al dan niet differentiëren naar ontwikkelingsfasen. Van invloed zijnde factoren (positief of negatief) in de talentontwikkeling kunnen dan per ontwikkelingsfase in mate van belangrijkheid worden gewaardeerd. Kinderen en jongeren maken een geheel eigen ontwikkeling door, die niet altijd past in bestaande sportsystemen, welke veelal op volwassen sportbeleving zijn ingericht (Buisman & Stekelenburg, 2001). In een inmiddels klassieke studie van Bloom (1985) worden in het Stage Model, gelijk aan Règnier, Salmela & Russell (1993) en Buisman & Stekelenburg (2001), drie fasen in talentontwikkeling onderscheiden. De eerste ontwikkelingsfase (Early Years) staat in het teken van inleiding in de sport en kennismaking met het eigen talent (Regnier et al., 1993). Talent begint niet in een talentopleiding maar wordt geboren. Talent voor de voetbalsport wordt vroeg zichtbaar tijdens het ‘spelen’ (Buisman & Stekelenburg, 2001), bij de interactie tussen kind en bal. Het toeleiden naar de voetbalvereniging gebeurt onder invloed van de sportieve voorkeur en het faciliteren van

ouders en/of opvoeders (Van Rossum, 1999; Visschers, Gemser & De Greef, 1996). Zij spelen een belangrijke rol in de eerste jaren van talentontwikkeling. Hetzelfde geldt voor de begeleiding op de sportvereniging. Het beleven en behouden van plezier in sport is een proces waarin begeleiders van kinderen een belangrijke rol spelen en welke uitval van talent voorkomt (Caroll & Loumidis, 2001; Durand-Bush, & Salmela, 2001; Weiss, 1995). De tweede ontwikkelingsfase (Middle Years) staat in het teken van de ontwikkeling van het eigen talent (Regnier et al., 1993). Van jongetjes die voetballen, worden zij nu tot ‘voetballers’ (Bloom, 1985). Kinderen zijn toe aan ‘leren’ in de sport en vinden in deze periode hun plek in de sport (Buisman & Stekelenburg, 2001). Op de sportvereniging vindt identificatie van het aanwezige talent plaats. Scouts van de KNVB of bvo’s speuren het grootste talent op en nodigen hen uit te participeren in hun jeugdopleidingen. Daar wordt intensief geïnvesteerd in een zo optimaal mogelijke ontwikkeling van het talent, zowel begeleiding als trainingsarbeid nemen in deze periode toe (Van Dijk, 2008). Het talent besteedt het merendeel van zijn tijd aan het talentgebied, het is prioriteit en primaire tijdsbesteding geworden (Van Rossum, 1995). De derde en laatste ontwikkelingsfase (Late Years) staat in het teken van verfijning van het ‘meesterschap’ (Regnier et al., 1993). De opleiding is een ratrace van voortdurende evaluatie, waarin constant filtering plaatsvindt (Van Dijk, 2008). Slechts enkelen blijven over, breken door en worden beroepsvoetballer. Zij die een contract afdwingen zijn de respondenten van dit onderzoek. In deze studie naar succesvolle talentontwikkelingstrajecten wordt de ontwikkeling van voetbaltalent langs het Stage Model (Bloom, 1985) beschouwd. Respondenten prioriteren aan de hand van bovengenoemde fasering de mate van belangrijkheid van de van invloed zijnde factoren. De verwachting van dit onderzoek was dat respondenten deze ontwikkelingsstadia zouden bevestigen en/of herkennen en daarmee de invloed van persoons-, bindings- en omgevingsfactoren zouden kunnen prioriteren naar ontwikkelingsfase. Dat leidt tot inzicht in de meest invloedrijke factoren tijdens de opleiding (Middle Years) en dient zodoende als onderlegger voor de aandachtspunten richting bvo’s.

Succesbepalende factoren

De derde doelstelling van deze studie was inzicht te verkrijgen in de succesverklarende factoren van een geslaagde talentontwikkeling vanuit de perceptie van geslaagd talent. Dit is geoperationaliseerd naar de verschillende factoren uit het Paddestoelmodel (Figuur 1), om relevante elementen uit elk van de cirkels, peilers en hoeken te kunnen bepalen (Van Rossum, 1993).

Persoonsfactoren. Bij de kennismaking met voetbal, de eerste ontwikkelingsfase (Règnier et al., 1993), lijken persoonsfactoren van minder belang. Al is *natuurlijke aanleg* van zwaarwegend belang in de competentiebeleving van het kind (Carroll & Loumidis, 2001; Fraser-Thomas & Côté, 2006) en daarmee een bepaler van de plezierbeleving ten behoud van het kind in de sport (Weiss, 1995). Om vervolgens geselecteerd te worden voor een bvo-talentopleiding moet een jeugdige in de waarneming van het scoutingapparaat voldoen aan de lichamelijke en voetbaltechnische eisen van een talentvol voetballer (Thomas & Thomas, 1999). In dat opzicht zijn vooral in de aanvang van de tweede ontwikkelingsfase (Règnier et al., 1993) persoonsfactoren cruciaal voor toelating in een bvo-talentopleiding. Scouting vindt dan met name plaats op *fysieke conditie, technische vaardigheden* en *tactisch inzicht* (Williams & Reilly, 2000; Helsen et al., 2000). Gedurende de tweede en derde ontwikkelingsfase (Règnier et al., 1993) zijn de juiste kwaliteit van persoonsfactoren een voorwaarde scheppende conditie (Williams & Reilly, 2000). Er van uitgaande dat alle deelnemers in talentopleidingen aan deze voorwaarden voldoen, lijken ze niet doorslaggevend tijdens een succesvolle ontwikkeling. De verwachting van dit onderzoek was dat talent zelf, gedurende de opleiding, afnemend belang hecht aan persoonsfactoren als verklaring voor hun succes. Immers in de ratrace van de talentopleiding blijven de sterksten over. Uitzondering daarbij is de invloed van de *mentale conditie*. De verwachting was dat talenten dit zouden aanduiden als een constante succesbepalende factor (Morris, 2000). Mede omdat ze voor een belangrijk gedeelte de kwaliteit van de bindingsfactoren bepalen (Holt & Dunn, 2011).

Bindingsfactoren. Hoe verder men in het talentontwikkelingsproces komt, hoe meer belang men zal hechten aan bindingsfactoren. In de eerste ontwikkelingsfase, tijdens het spelen in de sport (Buisman & Middelkamp, 2001), lijken bindingsfactoren als *wilskracht, betrokkenheid* en *inzet* niet van groot belang. Verderop in de talentontwikkeling lijken deze mentale (karakter)eigenschappen echter steeds belangrijker (Holt & Dunn, 2011). Onderzoek van Van Yperen & Duda (1999) toont aan dat ego-georiënteerde talenten hun eigen succes zelf danken aan de *natuurlijke aanleg*, terwijl taakgeoriënteerde talenten hun eigen succes verklaren vanuit *inzet*. Een, in de ogen van hun coach, toegenomen vaardigheidsniveau correspondeerde met de taakgeoriënteerde voetballers (Van Yperen & Duda, 1999). Ofwel taak-georiënteerde voetballers presteren en ontwikkelen zich beter. Dit is conform ander onderzoek (Durand-Bush & Salmela, 2002; Holt & Dunn, 2011; Phillips et al, 2010) waarin gesteld wordt dat de *mentaal sterke*, taak-georiënteerde en *betrokken* talenten de topsporters van later worden. Ook een hoog niveau van zelfvertrouwen, veerkracht en zelfbewustzijn zijn daarbij van groot belang (Durand-Bush & Salmela, 2002; Holt & Dunn, 2011). Deze aspecten

zijn niet als zodanig opgenomen in het Paddestoelmodel (Van Rossum, 1993). Het zijn elementen van de persoonsfactor *mentale conditie* en bepalen daarmee voor een belangrijk gedeelte de kwaliteit van de bindingsfactoren (Holt & Dunn, 2011). Naar aanleiding van bovenstaande inzichten was de verwachting van dit onderzoek dat bindingsfactoren in toenemende mate als zwaarwegend en succesbepalend zouden worden aangeduid. Met in het bijzonder aandacht voor de factoren *inzet* en *betrokkenheid* (Holt & Dunn, 2011).

Omgevingsfactoren. Phillips et al. (2010) wijzen op het belang van sociologische en omgevingsfactoren om te komen tot “expert performance” in topsport. Waar het de ontwikkeling van jonge talentvolle voetballers betreft zijn familie, academische omgeving en sociale omgeving de hoekstenen van evenwichtige ontwikkeling (Williams & Reilly, 2000). Als meest belangrijke omgevingsfactor komt de aanwezigheid van *ouderlijke steun* naar voren (Phillips et al., 2010; Van Yperen, & Duda, 1999), in emotionele, informatieve en tastbare support (Côté, 1999; Holt, & Dunn, 2004; Van Yperen, & Duda, 1999). Een andere belangrijke factor is de begeleiding binnen de opleiding, door *trainers en coaches*. Cruciaal daarbij is de begeleidingsstijl, zowel op pedagogisch als op sporttechnisch vlak (Plezier, 2003; Van Rossum, 2000). Het is van belang dat de trainer betrokken is bij het kind en dat er een sfeer van plezier en veiligheid heerst in en rondom de trainingen (Buisman, 2004). Op sporttechnisch gebied is een taakgerichte in plaats van prestatiegerichte begeleiding gewenst (Plezier, 2003). De verwachting was dat het ontvangen van emotionele *ouderlijke steun* (Holt & Dunn, 2004) en het hebben van een goede relatie met de trainer (Durand-Bush, & Salmela, 2002; Mageau, & Vallerand, 2003) van groot belang worden geacht in een succesvolle talentontwikkeling. Evenals een harmonische wisselwerking tussen deze afzonderlijke factoren (Van Rossum, 1993). Verwachting was tevens dat *school, teamgenoten* en *vrienden* in lagere mate het succes van talentontwikkeling verklaren (Côté, 1999). Ondanks dat deelname aan een talentopleiding een absolute voorwaarde is (Ericsson et al., 1993) was de verwachting dat dit niet als sterk succesverklarend wordt geacht (Holt & Dunn, 2011).

Beperkende factoren

Vierde doelstelling van deze studie was inzicht te verkrijgen in de factoren die gelden als barrière in talentontwikkeling, om te kunnen bepalen welke factoren of -interacties tussen factoren een optimale talentontwikkeling tegenhouden. Deze doelstelling is geoperationaliseerd naar de verschillende factorsegmenten en factoren van het Paddestoelmodel (Figuur 1), om relevante elementen uit elk van de cirkels, peilers en hoeken te kunnen bepalen (Van Rossum, 1993).

Persoonsfactoren. Gedurende alle ontwikkelingsfasen is vooral de fysieke component een beperkende persoonsfactor. Het op relatief late leeftijd ontdekt worden biedt weinig perspectief; 0,6% haalt dan nog de top in zijn/haar sport (Van Rossum, 2005a). En ook de fysieke leeftijd is van groot belang. Fysiek laatrijpen en ‘laatbloeiërs’ worden veelal uitgesloten van extra opleiding omdat veelal naar fysieke eigenschappen gekeken wordt en er steeds jongere kinderen gescout worden (Pearson et al., 2006; Williams & Reily, 2000). De *fysieke conditie* is doorslaggevend in uitval door chronische of zware blessures die de ontwikkeling doen stagneren (Pearson et al., 2006). De *mentale conditie* is cruciaal bij het overwinnen van beperkende factoren (Holt & Dunn, 2011) en kan indien van ongewenst niveau zo zodoende zelf een beperkende factor worden. Uit psychologisch onderzoek blijkt een gebrek aan veerkracht en ineffectieve copingstijlen doorslaggevend bij het uitvallen van voetbaltalent, door het bezwijken aan stress, tegenslag en/of prestatiedruk (Holt & Dunn, 2004). De persoonsfactor *mentale conditie* lijkt belangrijk in het weerstaan van barrières en teleurstellingen, de verwachting was dat deze in dit onderzoek als fundament onder beperkende bindingsfactoren als zeer belangrijk zou worden aangeduid.

Bindingsfactoren. Talentvolle topsporters met een lagere prestatiemotivatie, sportcommitment en intrinsieke motivatie hebben een verhoogd risico om uit te vallen en/of niet te slagen in de topsport (Van Rossum, 2005). Dit ligt in lijn met een disfunctionele taakoriëntatie (Van Yperen & Duda, 1999). De verwachting van dit onderzoek was dat dit, in een gebrek aan *betrokkenheid* en *inzet*, als meest beperkend gezien wordt. Want waar internationaal op allerlei talentgebieden een gebrek aan intrinsieke motivatie de meest bepalende factor voor uitval is (Csikszentmihalyi, Rathunde & Whalen, 1993), is de verwachting dat dit niet opgaat voor deelnemers aan bvo-opleidingen. Uitval uit een bvo heeft vaak een extrinsieke oorzaak (Van Dijk, 2008). Het betaald voetbal heeft een sterk magnetische aantrekkingskracht op talentvolle voetballers, wat de intrinsieke motivatie verhoogt (Christenson & Sorenson, 2009). De verwachting was daarom dat een gebrek aan motivatie (*wilskracht*) niet als zwaarwegende barrière zou worden aangeduid.

Omgevingsfactoren. De opleiding tot betaald voetballer is zwaar en vraagt veel inzet van deelnemers en hun ouders. Kinderen van ouders die niet kunnen of willen faciliteren (tastbaar en informatief; Holt & Dunn, 2004) en steunen (emotioneel; Holt & Dunn, 2004) zullen niet op de bvo-opleiding terecht komen of vroegtijdig moeten afhaken (Van Meerten & Buisman, 2006). Ouders die wel aan deze eisen kunnen voldoen kunnen desondanks een beperkende factor zijn in het disfunctioneel ‘steunen’ van hun kind (Gijsbers, 2009). Er zijn verschillende type beperkende steunvormen (Gijsbers, 2009). De verwachting was dat het

opleggen van druk door negatieve, kritische coaching en overbeschermend opvoeden (Keizer, 2006) als meest beperkend worden beschouwd (Leff & Hoyle, 1994). Paradoxaal genoeg wordt binnen de talentopleidingen verwacht dat ouders hun kind onvoorwaardelijk steunen, maar zich tegelijk ook terugtrekken in de belangenbehartiging van het kind (Van Meerten & Buisman, 2006). Het betreft hier de relatie tussen de ouder en het opleidingssysteem.

Voetbaltalenten zitten in een constante afhankelijkheidsrelatie met de trainer (Van Rossum, 1995), maar zijn voor hun welslagen in grotere mate afhankelijk van hun ouders (Côté, 1999). Een mislukte interactie tussen ouder of kind en het opleidingssysteem lijkt een zwaarwegende risicofactor (Esajas & Naber, 2005). De triade is disfunctioneel en beperkend wanneer de hoofdpersoon, het talentvolle kind, niet centraal staat maar als tussenpersoon fungeert tussen twee afzonderlijke eilanden (Van Rossum, 1995). Cruciaal is ook het begeleidingsklimaat binnen het opleidingssysteem. Een voorspeller van uitval voor ego-geïntereerd talent is in dat verband een opleidingsklimaat en begeleidingsstijl georiënteerd op superioriteit in plaats van op progressie (Van Yperen & Duda, 1999). In wezen participeren talentvolle voetballers in een omgeving die bestaat uit interpersoonlijke competitie, openbare evaluatie, en normatieve feedback; kenmerken die een taakoriëntatie in de weg staan en een ego-oriëntatie bevorderen (Van Yperen & Duda, 1999). Een gebrek aan het geven van positieve feedback en vertrouwen vanuit de begeleiding is tevens een beperkende factor (Holt & Dunn, 2004).

Waar *school* weinig succesbepalend lijkt te zijn kan zij dit succes wel in de weg staan. Waar de ‘gewone’ adolescent de volledige aandacht kan richten op het academische leven, hebben voetbaltalenten een verhoogde druk dit te combineren met de opgave het eigen (voetbal)talent te ontwikkelen (Christenson & Sorenson, 2009). Jonge voetballers bevinden zich in een contradictie tussen de belangen van school en bvo (Christenson & Sorenson, 2009). Een dilemma dat zich kan manifesteren in persoonlijke zorgen, slechtere schoolresultaten, stress, uitval vanuit school of sport en psychische overbelasting (Christenson & Sorenson, 2009; Van Rossum, 2003). Met de focus op de tweede ontwikkelingsfase was de verwachting dat vooral diskwaliteiten van omgevingsfactoren als een onevenwichtige driehoeksverhouding en de combinatie met school als zwaarwegende beperkende factoren zouden worden aangeduid.

Methode

Type onderzoek

Het betreft hier een explorerende studie naar de ervaringen, betekenissen en waarderingen van voetbaltalenten ten aanzien van hun eigen talentontwikkeling. De theorie als hiervoor besproken heeft als zoeklichtfunctie gediend, de praktijk van talentontwikkeling

is het uitgangspunt van deze studie (Baar, 2002). Het perspectief en de visie van geslaagd voetbaltalent staan hierin centraal. Om die reden is gekozen voor een kwalitatieve opzet waarin samen met de respondenten op retrospectieve en holistische wijze gezocht wordt naar de succesbepalende factoren van hun geslaagde talentontwikkeling. Bij kwalitatief onderzoek gaat het om het gedetailleerd beschrijven en interpreteren van gebeurtenissen, situaties, interacties en personen naar aard of eigenschappen (Baar, 2002; Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). Het onderzoeksresultaat biedt inzicht in de aard en eigenschappen, de importantie en de gewenste kwaliteit van het totaal aan succesbepalende factoren. Doel van het onderzoek is te komen tot theorievorming en handelingsdirectieven ten gunste van het optimaliseren van de talentontwikkeling bij jeugdige sporttalenten.

Respondenten

De populatie is te definiëren als mannelijke adolescenten spelend in de eerste selectie van een betaald voetbalorganisatie uitkomend in de Nederlandse Eredivisie en welke zich bevinden in de derde en laatste ontwikkelingsfase (Bloom, 1985). De studie is gebaseerd op een selecte inhoudelijke steekproef (Baarda et al., 2005) van tien respondenten (10% van de volledige populatie). Wat betreft de omvang van de steekproef is vanwege het onderzoeksdoel de inhoudelijke representativiteit belangrijker dan de statistische representativiteit. De respondenten zijn inhoudelijk exemplarisch voor de volledige populatie en waarborgen zodoende de inhoudelijke generalisatie (Baarda et al., 2005). Dat wil zeggen dat onderzoeksresultaten uit deze casestudie kunnen worden toegepast op situaties en personen met een vergelijkbare karakteristiek (Baarda et al., 2005). De ervaringen van de respondenten staan centraal en zijn herkenbaar voor geslaagd Nederlands voetbaltalent (Baarda et al., 2005). Alle respondenten (gemiddeld 21,1 jaar, $SD = 1,12$) zijn op basis van toeval via direct contact met een achttal bvo's toegewezen. Om de representativiteit van de steekproef te verhogen zijn de bvo's op basis van geografische spreiding gekozen. De respondenten hebben bij zeven verschillende bvo's hun opleiding genoten. De beoogde spreiding is daarmee gewaarborgd.

Onderzoeksinstrument

Dit kwalitatieve onderzoek is gebaseerd op semi-gestructureerde interviews, welke een cyclische opzet hadden. In deze interviews is retrospectief ingegaan op de volledige talentontwikkeling van de respondenten. De interviewtopics zijn geoperationaliseerd vanuit de doelstellingen van dit onderzoek, deze werden door middel van een open beginvraag en

daaropvolgend doorvragen uitgediept (Baarda, De Goede, & Van der Meer-Middelburg, 2000). De gespreksintroduktie bestond uit een inleiding op het onderzoek en diens doelstellingen. Daarna werd gevraagd naar een samenvatting van de voetbalcarrière tot nu toe, inclusief clubmutaties. Om de betrouwbaarheid te bevorderen waren de beginvragen per onderzoeksdoel vooraf vastgelegd. Ieder interview startte met de vraag naar een feitelijke beschrijving van de voetbalcarrière van de respondent. Daarna werd gevraagd naar de betekenis van het construct ‘talent’ en diens indicatoren. Vervolgens is per ontwikkelingsfase (Bloom, 1985) het totaal aan van invloed zijnde factoren op de talentontwikkeling (Van Rossum, 1993) besproken. Open doorvraag ging verdiepend in op de mate van invloed en de aard en eigenschappen van succesbepalende en beperkende factoren in de talentontwikkeling. Afsluitend hebben alle respondenten de prioritering en weging van factorsegmenten (persoonsfactoren, bindingsfactoren, omgevingsfactoren) en factoren aangegeven in een kwantitatief invulschema. Het invulschema betrof een 100- puntenvraag, waarbij een gemiddelde puntenwaardering overeen komt met het percentage aan punten (Van Rossum, 2003). Hiermee hebben de respondenten het belang van de verschillende factoren per ontwikkelingsfase gewaardeerd (Van Rossum, 2003). De 100- puntenvraag is volledig gebaseerd op het Paddestoelmodel voor talentontwikkeling (Van Rossum, 1993). Per ontwikkelingsfase hebben respondenten de mate van succesbepalende invloed aangegeven door 100 punten te verdelen over de factoren in ieder factorsegment. Door het toekennen van een bepaald aantal punten wordt het ‘gewicht’ van die factor (bijvoorbeeld de factor ‘Wilskracht’ van ‘Bindingsfactoren’) aangeduid. Afsluitend hebben de respondenten in het invulschema 100 punten verdeeld over de factorsegmenten. Daarmee is het ‘gewicht’ van de factorsegmenten op eenzelfde manier aangeduid. De factor die het belangrijkste werd gevonden kreeg zodoende de meeste punten, de factor die het minst belangrijk werd gevonden kreeg de minste punten of geen punten. Door ook het ‘gewicht’ van de factorsegmenten te geven is het mogelijk om het relatieve belang van elk van de factoren uit het Paddestoelmodel (Van Rossum, 1993) vast te leggen. Met de combinatie van zowel het interview als het kwantitatieve invulschema is er sprake geweest van triangulatie. Dat om de gegevens gewicht te geven en ze te bevestigen ten behoeve van de betrouwbaarheid, en ook om aanvullende informatie te krijgen ten behoeve van de interne validiteit (Baarda et al., 2005).

Procedure

Ondanks dat meerdere (in de Eredivisie acterende) bvo's benaderd zijn hebben een achttal hun medewerking verleend. Dankzij deze aangename medewerking zijn tien

respondenten bereid gevonden deel te nemen aan het onderzoek. Bij twee bvo's hebben twee interviews plaats gevonden. Opvallend was dat de interesse in het thema bij de bvo's hoog was, allen gaven zij aan graag de onderzoeksresultaten te ontvangen. Ook de welwillendheid vanuit de respondenten en hun betrokkenheid bij het thema waren opvallend hoog.

Uiteindelijk zijn in een tijdspanne van drie maanden tien interviews van 70 – 100 minuten op de locatie van de betreffende bvo gehouden. Om de betrouwbaarheid te waarborgen zijn alle interviews afgenomen zonder de aanwezigheid van derden. Tevens zijn ze met opnameapparatuur vastgelegd en zijn er schriftelijke aantekeningen gemaakt. Hierdoor kan er een precieze en nauwkeurige beschrijving worden gegeven van de gesprekken met de respondenten (Baar, 2002). Voorafgaand aan de interviews is de toezegging gedaan dat de gegevens anoniem verwerkt zouden worden, waarmee is voldaan aan de ethische verantwoording van het onderzoek en waarmee de betrouwbaarheid van de uitspraken is verhoogd (Baarda et al., 2005). Na afloop van de interviews zijn de invulschema's (100-punten vraag) ingevuld. Dit ten gunste van de interne validiteit, omdat de respondent op die manier goed voorbereid was om het schema bewust en doordacht in te vullen. Alle interviews zijn later in volledigheid letterlijk uitgewerkt tot tekstbestanden om er taxonomie (Baarda et al., 2005) op toe te passen. De tekstbestanden zijn getaxonomieerd door de interviewer. Deze kwalitatieve analyse heeft plaatsgevonden conform de analysemethoden van Baarda et al. (2005) en van Baar (2002). Via analytische inductie, door systematische inhoudelijke vergelijking van uitspraken van respondenten, is per onderzoeksdoelstelling gekomen tot een kernlabelsysteem (Baar, 2002; Baarda et al., 2005). Uitspraken van respondenten zijn ten gunste van de betrouwbaarheid, zo dicht mogelijk op de oorspronkelijk tekst, geformuleerd naar inhoud. Door middel van deze werkwijze is getracht om een zo precies en nauwkeurig mogelijke weergave te geven van de feitelijke onderzoeksgegevens. Geformuleerde tekstlabels kregen een code, zodat analysestappen terugherleid kunnen worden naar de oorspronkelijke tekstpassages. Deze werkwijze is betrouwbaar vanwege de doorzichtigheid, herhaalbaarheid en overdraagbaarheid naar derden (Baar, 2002). De verwerking van de 100-punten vragenlijst was van kwantitatieve aard. Van de ingevulde schema's zijn per factor en factorsegment de totale gemiddelden berekend. De gemiddelden van het factorsegment bepaalden de gewichtsfactor voor het berekenen van het gewicht per factor. Bijvoorbeeld; persoonsfactoren kregen gemiddeld 24,5% van de te verdelen punten. Dat bepaalt de gewichtsfactor van een persoonsfactor op 0,245. Stel dat een persoonsfactor 50% van de te verdelen punten kreeg, dan is het gewicht van deze persoonsfactor: $50 \cdot 0,245$.

Resultaten

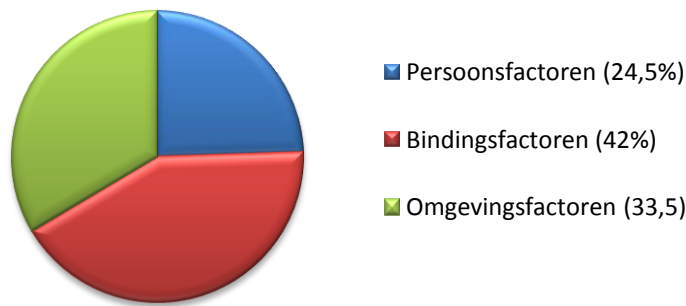
In deze sectie worden de resultaten besproken op basis van het door de respondenten aangeduide belang van het factorsegment. Vervolgens worden de belangrijkste kwalitatieve resultaten per doelstelling besproken aan de hand van de uit analyse verkregen ontwikkelde kernlabels. Tevens worden citaten uit de interviews aangehaald. Zowel kernlabels (cursief) als citaten of delen daarvan (tussen aanhalingstekens) zijn opgenomen in de tekst. Na afloop van ieder interview hebben de respondenten, zoals beschreven onder ‘*Procedure*’, de 100-punten vraag ingevuld. Hieruit voortvloeiende resultaten zijn als figuren in deze sectie opgenomen.

Talent is geen garantie voor succes.

De eerste onderzoeksdoelstelling was inzicht te verkrijgen in het construct ‘talent’, om de aanwezige kennis en de percepties van professionele voetballers op het construct ‘talent’ te relateren aan procedures van talentidentificatie en talentbegeleiding.

Geslaagde voetbaltalenten beschrijven talent als een *aangeboren eigenschap*. “*Talent is niet aangeleerd.*” *Talent moet je van nature bezitten.* “Je hebt het of je hebt het niet.” Dat maakt een motorisch talent tot een gegeven dat is opgenomen in het genetisch profiel van een individu. In de voetbalsport komt dat neer op het *over de basiskwaliteiten van voetbal beschikken. Een talent is niet altijd hetzelfde.* “Er zijn verschillende vlakken waar je talent voor kan hebben.” De ene mens is de andere niet, de ene voetballer is de andere niet. “Een spits die veel scoort” hoeft niet per definitie “*qua lengte, loopvermogen of techniek*” veel aanleg te hebben. Die individuele verschillen maken ook dat *talent niet per definitie een garantie voor succes is, met talent moet je zelf wat doen. Talent is een voorwaarde om de top te bereiken.* Maar er spelen heel veel andere zaken een rol in de uiteindelijke outcome, zoals ook in deze studie blijkt. Dat verklaart ook waarom geslaagd voetbaltalent aangeeft zich niet vroeg bewust te zijn geweest van het eigen talent, en zichzelf nooit als het grootste talent zag. *Er waren in potentie betere voetballers. Ze waren per definitie niet het grootste talent, maar hadden wel het grootste rendement.* Dat talent niet de sleutel tot succes is blijkt ook uit de verdere onderzoeksresultaten. Persoonsfactoren (waar natuurlijke aanleg onder geschaard wordt) zijn in de visie van topvoetballers van weinig invloed op een succesvolle talentontwikkeling. Na afloop van ieder interview hebben de respondenten, zoals eerder onder ‘*Procedure*’ vermeld, de 100-punten vragenlijst ingevuld. Het volgende figuur geeft het belang gedurende de gehele talentontwikkeling van de afzonderlijke factorsegmenten.

Figuur 2: Belang factorsegment in succesvolle talentontwikkeling in visie van geslaagd talent

Geslaagd voetbaltalent acht de bindingsfactoren (42%) als meest bepalend voor een succesvolle talentontwikkeling tot beroepsvoetballer. Gevolgd door omgevingsfactoren (33,5%) en, opvallend, als minst bepalend de persoonsfactoren (24,5%). In de visie van geslaagd talent hangt een geslaagde talentontwikkeling voor maar liefst 75% af van factoren die buiten het eigen talent, aanleg en vaardigheden liggen. Al wordt ‘natuurlijke aanleg’ wel als belangrijke succesverklarende factor gezien (zie figuur 3): *Talent is geen garantie voor succes*. De identificatie van het talent is in ogen van geslaagd voetbaltalent een visuele aangelegenheid. “Talent zie je gewoon.” “Je kunt dat vanaf jongs af aan al zien.” “Aan iemands techniek, dat zie je.” En op basis van visuele waarneming wordt dan ook gescout door de daarvoor aangestelde scouts van de Nederlandse voetbalbond of (betaald) voetbalorganisaties. “Ze kijken puur naar wat je op het voetbalveld laat zien.” En dus vindt scouting plaats op enkel voetbaleigenschappen, waar geslaagd talent haar eigen succes het minst dankt aan die persoonlijke vaardigheden. Ze verklaart haar eigen succes vooral uit mentale eigenschappen en de kwaliteit van haar omgeving. Maar in de scouting “houden ze geen rekening met je karakter.” De verklaring daarvan is simpelweg dat “mentaliteit moeilijk te zien is bij jong talent.” En dus wordt sterk gekeken naar het uiterlijke voetbaltalent. Talent werd gescout “omdat ik opviel” en zelfs omdat “ze zeiden dat ik uitstraling had”.

Geslaagd talent bevestigt dat talent op zich geen garantie is voor succes en talentontwikkeling een complex en interactioneel proces is van met name bindings- en omgevingsfactoren. Het scoutingsapparaat dat volledig op persoonsfactoren waardeert en selecteert lijkt dat te ontkennen. Ook omdat er *steeds vroeger gescout* wordt. In de visie van geslaagd talent “te vroeg”. Na scouting en selectie wordt dit niet of zelden aan het kind of diens ouders toegelicht. Er volgt geen kennismaking met bijvoorbeeld “een specifiek praatje over het waarom” en ook ontvangen het kind en diens ouders “geen scoutingrapport met

selectiemotivatie.” En dus blijft het bij het besef dat “je wel één van de betere van de regio zal zijn.” “Dan weet je genoeg.”

Talentontwikkeling is een zware, maar mooie tijd

De tweede onderzoeksdoelstelling was inzicht te verkrijgen in de context van talentontwikkeling. Vanuit het perspectief van jonge, professionele voetballers is getracht meer inzicht te krijgen in het fenomeen in haar volledige context. De doelstelling is geoperationaliseerd door in te gaan op de vorm en inhoud van de opleidingscontext en de fasering van talentontwikkeling.

Uit de resultaten is gebleken dat het kenmerkend is voor geslaagd voetbaltalent dat ze *jong zijn begonnen met voetballen*. Al voor de reguliere instroomleeftijd van 6 jaar voetbalden zij in georganiseerd verband, “al heel jong bij een amateurvereniging.” Enkele jaren later op de leeftijd van 11/12 jaar worden zij vervolgens toegelaten in een talentopleiding van een bvo. Sommigen waren al door de KNVB aangemerkt als talent en werden “bij de KNVB regioteams gescout.” Anderen werden direct bij de amateurvereniging “weggeplukt.” De ontwikkeling is dat dit op steeds jongere leeftijd gebeurt, een ontwikkeling die negatief wordt beoordeeld door de respondentengroep.

Eenmaal in een bvo-opleidingstraject moeten er *veel investeringen, inzet en offers worden gepleegd* om überhaupt deel te kunnen nemen. Er wordt een grote *betrokkenheid* gevraagd. “Je krijgt ineens een heel ander leven.” Een leven waarin je vanaf dat moment ook onvrijwillig het label ‘talent’ meekrijgt, waardoor je *imago verandert* en er “anders tegen je aangekeken wordt.” Een leven dat bestaat uit “voetbal, voetbal, voetbal...” breekt aan. Een *zware tijd* waarin *drukke en lange dagen* gemaakt worden vol *training en onderwijs*. “Om 7 uur word je opgehaald en om 19 uur ben je weer thuis.” Een tijdspanne die gold voor iedere respondent en die in strijd lijkt te zijn met de pedagogische behoefte van het kind. Toch kan dat niet als aantijging worden gezien, omdat talent en ouders hier bewust mee instemmen.

In ieder geval heeft de inspanningsverplichting consequenties op allerlei terreinen. Er moeten veel *offers* worden gedaan wanneer er “volledig voor voetbal gegaan” wordt. Ruimte voor andere dingen is er weinig. Vaak gaat dat *ten koste van vriendschappen* en *academische inspanningen*. Een periode die als zwaar en vermoeiend wordt ervaren. Maar ook een periode waar *evaluatief* positief op terug gekeken wordt; *een mooie tijd*. *Uiteindelijk deed je wat je leuk vond*. Geslaagd talent heeft *geen spijt* en *zou het zo weer doen*. Het besef is er wel dat wanneer het mislukt was “het zonde van alle inspanningen was geweest.” “Dat is soms erg onverstandig.”

Het opleidingsklimaat wordt ook positief gewaardeerd. Over het algemeen heeft *Nederland een goed talent(opleidings)klimaat*. Ook de afzonderlijke, door de respondenten genoten bvo-opleidingen worden als goed beoordeeld. Al moet dit wel in het perspectief gezien worden van het feit dat het voor de respondenten “moeilijk is om opleidingen op waarde te schatten.” Immers *je weet niet beter*. “Het kan je niet schelen wat er omheen gebeurt.” De positieve beoordeling is veelal gestoeld op de beleving dat de *voorzieningen op de opleidingen goed geregeld zijn*. En dat is een gefundeerde beleving waar het gaat om het aantal *praktische maatregelen* die het gemak van kinderen en ouders verhogen. Of waar het gaat om de pragmatische kant van de *combinatie tussen sport en school*.

Toch worden er ook inhoudelijke commentaren geleverd op de opleiding. Ondanks dat de combinatie met school goed georganiseerd was zijn er wel inhoudelijke bezwaren. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat *de club geen belang hechtte aan school*. “School komt op het tweede plan.” Uiteindelijk is het de bvo’s niet te doen om de academische ontwikkeling van haar pupillen, *voetbal is belangrijker dan school in de opleidingen*. Dat is coherent met het belang die een gedeelte van het talent lijkt te hechten aan haar academische carrière; “school kon me gestolen worden, ik wou voetballen.” Academisch falen heeft slechts in enkele gevallen ook daadwerkelijk gevolgen voor deelname in de bvo-opleidingen, ondanks dat alle bvo’s voorafgaand aangeven dat hier streng op wordt toegezien. Wel een goed voorbeeld daarvan is dat één van de respondenten drie maanden is geschorst van de opleiding om academische achterstanden weg te werken. Een schoolvoorbeeld van hoe op gepaste wijze wel de pedagogische verantwoordelijkheid wordt genomen door de bvo.

Waar de geslaagde talenten vooral de *rol van ouders* en van *de begeleiding op de talentopleiding* aanstippen als belangrijke factoren zijn ze weinig positief over de afstemming tussen beide. Er is sprake van *een gebrek aan (beloofd) contact*. Er worden sporadisch wel ouderavonden georganiseerd, minder dan beloofd, maar die hebben enkel een organisatorische en voetbalgerelateerde inhoud. Dat komt niet overeen met de *gewenste relatie tussen club en ouders*. “Er zou op zijn minst onderling gesproken moeten worden.” Maar het beste lijkt het wanneer “clubs de verantwoordelijkheid nemen ouders te coachen.”

Succesbepalende factoren; uiteindelijk doe je het zelf

De derde doelstelling van deze studie was inzicht te verkrijgen in de succesverklarende factoren van een geslaagde talentontwikkeling vanuit de perceptie van geslaagd talent. Dit is geoperationaliseerd naar de verschillende factorsegmenten en factoren

van het Paddestoelmodel (Figuur 1), om zodoende relevante elementen uit elk van de cirkels, peilers en hoeken te kunnen bepalen (Van Rossum, 1993).

Na analyse van de kwantitatieve gegevens blijkt dat niet alle factoren even belangrijk worden gevonden. Prioritering van de door Van Rossum (1993) genoemde van invloed zijnde factoren leidt tot het volgende hiërarchische overzicht:

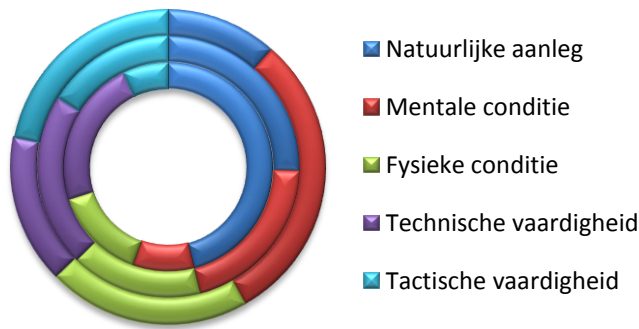
Factorsegment	Factor	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Gemiddelde	Factor	Factorgewicht
Bindingsfactoren	Betrokkenheid	53,5	30,5	25	36,33	0,42	15,26
Bindingsfactoren	Wilskracht	24	36,5	47	35,83	0,42	15,05
Bindingsfactoren	Werklust/inzet	22,5	33	28	27,83	0,42	11,69
Omgevingsfactoren	Gezin/ouders	30	39,5	32,5	34,00	0,33	11,05
Persoonsfactoren	Natuurlijke aanleg	46	25,5	11,5	27,67	0,26	7,06
Omgevingsfactoren	Trainer/coach	12	23,5	26,5	20,67	0,33	6,72
Omgevingsfactoren	Vrienden	29	7,5	17	17,83	0,33	5,80
Omgevingsfactoren	Teamgenoten	21	12,5	15	16,17	0,33	5,25
Persoonsfactoren	Mentale conditie	9,5	20,5	30,5	20,17	0,26	5,14
Persoonsfactoren	Technische vaardigheid	23	21,5	15,5	20,00	0,26	5,10
Persoonsfactoren	Fysieke conditie	14,5	16,5	21	17,33	0,26	4,42
Persoonsfactoren	Tactische vaardigheid	7	16	22	15,00	0,26	3,83
Omgevingsfactoren	School	7,5	17	9	11,17	0,33	3,63

Figuur 3: Het gewicht van het belang dat wordt gehecht aan afzonderlijke factoren (Van Rossum, 1993)

Uit dit overzicht blijkt eenzelfde prioritering in de van invloed zijnde factoren als eerder in figuur 2. Bindingsfactoren worden overduidelijk als meest belangrijk geacht voor een succesvolle talentontwikkeling, op afstand gevolgd door omgevings- en persoonsfactoren.

Talent: mentaal sterk zijn

Bij de persoonsfactoren, welk als minst invloedrijk factorsegment wordt geacht (factor 0,25), is vooral in de eerste ontwikkelingsfase natuurlijke aanleg bepalend. Naarmate het talent zich ontwikkelt wordt dit steeds minder belangrijk. In de cruciale tweede ontwikkelingsfase worden vooral mentale conditie en tactische vaardigheid in toenemende mate invloedrijk.

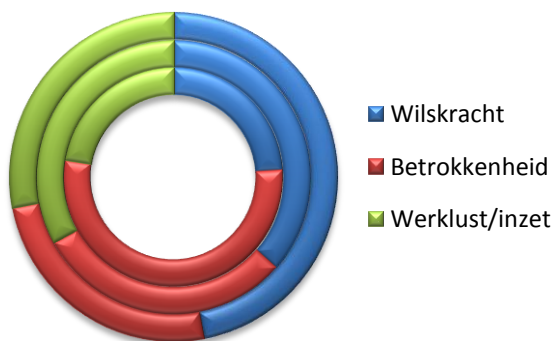

Figuur 4: Persoonsfactoren per ontwikkelingsfase (Bloom, 1985; Regnier et al., 1993)¹

De kwalitatieve resultaten komen overeen met dit beeld. Naast de *afhankelijkheid van talent*, als in de noodzakelijke aanwezigheid van een natuurlijke aanleg, is succes in de visie van geslaagd talent afhankelijk van de persoonsfactoren als in de literatuur genoemd; *technische vaardigheid, tactische vaardigheid en de geschiktheid en fitheid van het lichaam*. Als meest bepalende persoonsfactor wordt uiteindelijk niet de aanwezigheid van talent maar *de mentale conditie* aangeduid, als in *emotionele stabiliteit, stressbestendigheid* en het *hebben van zelfvertrouwen*. Aanvullend daarop wordt gesteld dat iemands *karakter bepalend* is voor het welslagen. Daarmee wordt een brug geslagen naar de succesverklarende bindingsfactoren, welke in gewicht als zwaarst wegend worden geacht. Aanvullend op bestaande literatuur stelt het talent dat karaktereigenschappen als *veerkrachtig, rustig en nuchter* het eigen succes verklaren. Ze beïnvloeden de van belang geachte mentale conditie.

Talent: een kwestie van willen

Als belangrijkste bindingsfactoren worden coherent met de literatuur *wilskracht, betrokkenheid en inzet* genoemd. Welke alle drie als een reactie gelden op *een staat van bewustzijn* van waaruit iemand serieus met het eigen talent, de eigen ontwikkeling en het eigen lichaam omgaat.

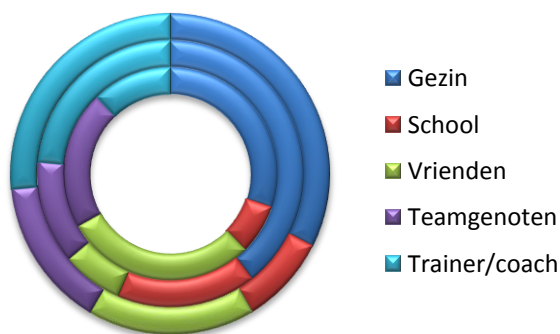
Figuur 5: Bindingsfactoren per ontwikkelingsfase (Bloom, 1985; Regnier et al., 1993)

¹ Lees deze figuren van de binnenste ring (eerste ontwikkelingsfase) naar de buitenste ring (derde en laatste ontwikkelingsfase). De omvang van de gekleurde delen staat voor het relatieve gewicht/belang per fase.

Uit het kwantitatieve resultaat blijkt bij de bindingsfactoren, welke duidelijk als meest invloedrijk factorsegment wordt geacht (factor 0,42), dat in de beginfase betrokkenheid bij de sport bepalend is. Dit blijft gedurende volledige talentontwikkeling belangrijk, maar vooral wilskracht is cruciaal in de eindfase. Waar de term *wilskracht* in combinatie met sport wellicht doet vermoeden dat dit zich fysiek doet uiten wordt het door de respondenten beschreven als een interne wil. De wil om altijd en overal te voetballen, de wil om beter te worden en met name de wil om de allerbeste te zijn. Welke voort lijkt te komen uit een *competitieve drive*. De wil om simpelweg te voetballen staat in directe relatie met de meest genoemde bindingsfactor, één die niet is opgenomen in model van Van Rossum (1993). *Plezier* is de motor voor ieder succes, aldus de respondenten. Van “het liefst zo vaak mogelijk” en “altijd met plezier voetballen” tot het “genot dit te mogen doen.” Zonder plezier geen succes. Een succesvolle ontwikkeling is daarnaast afhankelijk van *geluk*. Een moeilijk te vatten factor die zich laat vertalen in *het geluk dat er plek vrijkomt, de trainer het in je ziet zitten* en het *geluk dat je fit blijft*. Bij doorvraag blijkt *geluk* een af te dwingen factor. “Uiteindelijk doe je het zelf”. “Geluk kun je dan ook zelf afdwingen.”

De steun van ouders is cruciaal

Bij de omgevingsfactoren, welke als redelijk belangrijk worden geacht (factor 0,36), wordt het gezin als meest succesbepalend beschouwd. In toenemende mate zijn ook trainers en coaches succesbepalend. Opvallend is het gebrek aan invloed van school in de eerste fase en vrienden in de tweede fase.

Figuur 6: Omgevingsfactoren per ontwikkelingsfase (Bloom, 1985; Regnier et al., 1993)

Dit komt overeen met het kwalitatieve resultaat aangaande de omgevingsfactoren, waar de meeste invloed op uit te oefenen lijkt. Respondenten geven betekenisvolle inhoud aan de afzonderlijke factoren. Het gezin voorop, welke vertaald kan worden in *ouders*. Want *siblings spelen geen invloedrijke rol*. Geslaagd talent verklaart hun eigen succes vanuit de *positieve steun van ouders*. *Ouders die er letterlijk en figuurlijk altijd zijn* als supporter, die op

een positieve manier stimuleren en becommentariëren. Belangrijk is ook dat ouders *praktisch ondersteunen*. In vervoer en dagindeling bijvoorbeeld. Daarnaast wordt het belangrijk gevonden dat ouders een *warm thuis bieden*, een *stabiele thuissituatie* die gescheiden is van de voetbalwereld. Opvallend is ook dat alle respondenten in een stabiele gezinssituatie zijn opgegroeid, zonder gescheiden ouders. Als andere belangrijke omgevingsfactor wordt de trainer, de directe begeleider, genoemd. Een kwalitatief goede trainer *kan een speler beter maken*. Vooral *de band tussen trainer en speler* wordt erg belangrijk gevonden, deze moet goed zijn om goed te presteren. Een goede trainer *zorgt voor een plezierige sfeer en stimuleert tot optimale ontwikkeling*. “Hij moet iedereen met plezier naar voetbal laten komen.” “En weten dat hij met kinderen en niet met volwassenen werkt.” Belangrijk daarbij is dat er veel persoonlijk aandacht is voor de pupil, om deze een *goed gevoel en vertrouwen te geven*. Aanvullend op de in het Paddestoelmodel genoemde factoren wordt ingegaan op de opleidingscontext in de volle breedte als invloedrijke succesfactor. Deelnemen in een kwalitatief goede talentopleiding draagt bijna als vanzelfsprekend bij aan een succesvolle ontwikkeling vanwege de kwantiteit van trainingsarbeid en de kwaliteit van trainers en teamgenoten. Toch worden deze eigenschappen niet als meest bepalend gezien. Belangrijker voor een succesvolle talentontwikkeling is dat de opleiding “een warme omgeving is, waar je kind kan zijn.” Een plek waar met *persoonlijke aandacht en zonder druk uit te oefenen tijd en ruimte* wordt gegeven aan het individu en diens ontwikkeling. Een omgeving waar jonge talentvolle sporters het noodzakelijke *vertrouwen ontvangen* om te groeien.

Beperkende factoren; hoe er met spelers omgegaan wordt

De vierde doelstelling van dit onderzoek was om inzicht te verkrijgen in de factoren die gelden als barrière in talentontwikkeling. Dit is geoperationaliseerd naar de verschillende factorsegmenten en factoren van het Paddestoelmodel (Figuur 1), om zodoende relevante elementen uit elk van de cirkels, peilers en hoeken te kunnen bepalen (Van Rossum, 1993).

Beperkende persoonsfactoren in een succesvolle talentontwikkeling liggen veelal in de fysieke en mentale conditie van jeugdig talent. *Blessures of achterstanden in lichaamsgroei* beperken of vertragen een optimale ontwikkeling. Mentale zwakte kan een (constante) barrière vormen, bijvoorbeeld in *zelfoverschatting of het moeilijk om kunnen gaan met teleurstellingen, druk of kritiek*. Daarnaast worden *beperkende karaktereigenschappen* genoemd, als *perfectionistisch of onzeker en verlegen* zijn.

Deze beperkende persoonsfactoren overlappen grotendeels de beperkende bindingsfactoren, welke evenwel grotendeels liggen in *mentale zwakte*. Die zwakte uit zich in

een *gebrek aan inzet* en “de lat te laag leggen”. Ook wordt *negatief gevoel* genoemd als een beperkende bindingsfactor. Een *gebrek aan plezier* en een gevoel *niet betrokken te zijn* zijn hiervan de componenten.

Relatief wegen de beperkende persoons- en bindingsfactoren in aantal niet op tegen de beperkende omgevingsfactoren. Er liggen veel risico’s in de omgeving van de speler die een optimale ontwikkeling in de weg staan. Een groot gedeelte hiervan ligt in de opleidingscontext van de BVO in *hoe er met spelers omgegaan wordt*. De algemene sfeer op de opleidingen is er in de ogen van geslaagd talent één van een hoge prestatiedruk en weinig ruimte voor het individu. Een *slechte persoonlijke begeleiding* beperkt optimale ontwikkeling. Vanuit de beschrijving van de respondenten voelen spelers zich veelal *een product van de opleiding* en voelen ze zich ook op die manier behandeld. “Ze houden niet echt rekening met je, als het je prestaties beïnvloedt ineens wel.” “Meer individuele aandacht is wenselijk.” Vanwege het vertrouwen dat talent hier uit ontvangt en de betrokkenheid die gevoeld wordt.

Daarnaast wordt *het ontbreken van het contact tussen opleiding en ouders* als een gemis ervaren waar nog winst te halen is. Ouders zijn een beperkende factor wanneer deze *tegenstrijdig communiceren* ten opzichte van de trainer of club. “Als je trainer zegt ‘dit’ en je ouders zeggen ‘dat’” kan dan conflicterend werken. Het veroorzaakt een dysfunctionele triade tussen ouder, opleiding en kind. Ouders zijn ook op andere manieren een beperkende factor. Bij een *gebrek aan steun en betrokkenheid* is het voor talentvolle sporters haast onmogelijk de top te bereiken. Zonder hun betrokkenheid “vergaat het plezier” en “zonder praktische medewerking” op allerlei gebieden (van voeding tot vervoer) vergaat de mogelijkheid en de motivatie.

Ook school is in sommige gevallen een beperkende factor. Voor sommigen is het *een lastige ervaring* school met topsport te combineren. Waar ‘normale’ kinderen zich in betreffende leeftijdsfasen volledig op school kunnen richten hebben talentvolle topsporters een zware combinatie met de focus op sport. Dat is voor sommigen *een stressfactor* en werkte voor iedereen *vermoeiend*. “Dat is het moeilijke voor een topsporter.” Ook gezien het resultaat dat bvo’s weinig belang hechten aan de academische carrière van hun pupillen. Dat lijkt een negatief effect te hebben op de intrinsieke motivatie om op school te presteren.

Het direct gevolg van het investeren van tijd in sport en school is dat *vriendschappen verwaarloosd* worden of *vrienden afgestoten worden*. Dat heeft veelal een negatieve invloed op de mentale conditie van het talent, door het *verdriet om het kwijtraken van vrienden*. Wel treft de bvo ten opzichte van deze laatstgenoemde punten geen blaam, immers *je weet waar je aan begint*. “Dat is je eigen pakkie aan.” *Het is een zware, maar mooie tijd*. “Maar

uiteindelijk doe je wat je leuk vindt.” “Het was een jongensdroom.” En dat is het nog steeds voor velen.

Conclusie en discussie

De eerste onderzoeksdoelstelling was inzicht verkrijgen in het construct ‘talent’. De verwachting was dat talent door de onderzochte voetballers wordt gezien als een aangeboren eigenschap (Gardner, 1993) en dat deze in de voetbalsport wordt geïdentificeerd op basis van uiterlijke, fysieke eigenschappen; voetbalhandelingen (Vayens et al., 2006). Dit wordt in deze studie bevestigd, evenals de verwachting dat natuurlijke aanleg slechts een kleine rol in het leveren van uitzonderlijke sportprestaties speelt (Howe et al., 1998). Geslaagd talenten bevestigden, in lijn met de verwachting, dat niet het in potentie grootste talent slaagt en doorbreekt (Van Rossum, 1992). Dit bevestigt de dualiteit van het construct ‘talent’ en de multidimensionaliteit van talentontwikkeling (Phillips et al., 2010; Russell et al., 2007). Aandachtspunt voor bvo’s is om de complexiteit van het construct ‘talent’ en de multidimensionaliteit van de ontwikkeling van ‘talent’ te erkennen. Het is te adviseren ook andere selectiecriteria te gebruiken voor het identificeren/scouten, begeleiden en evalueren van talent. Daarbij lijkt het met name van belang mentale vaardigheden op te nemen, welke ook als belangrijkste voorspeller van succes worden aangemerkt (Holt & Dunn, 2011). Specifieker vervolgonderzoek naar de relevantie en mogelijkheden van identificeren, begeleiden en evalueren op bindings- en omgevingsfactoren van ‘talent’ lijkt noodzakelijk om dit te concretiseren naar de praktijk van bvo-scouting en -opleidingen.

De tweede onderzoeksdoelstelling was inzicht verkrijgen in de context van talentontwikkeling. De doelstelling is geoperationaliseerd door in te gaan op de vorm en inhoud van de opleidingscontext en de fasering van talentontwikkeling. De resultaten van dit onderzoek bevestigen de schematische fasering van talentontwikkeling (Bloom, 1985; Buisman & Stekelenburg, 2001; Règnier et al., 1993). De eerste fase speelt zich veelal af binnen de lokale amateurvereniging, de daarop volgende fasen spelen zich bij een succesvolle ontwikkeling af binnen de organisatorische context van een bvo-talentopleiding (Van Dijk, 2007). Deelname aan de bvo-opleiding betreft de tweede ontwikkelingsfase, de meest cruciale fase in een succesvolle ontwikkeling (Règnier et al., 1993). Om te investeren in de kwaliteit van succesbepalende factoren is het om die reden raadzaam vooral te kijken naar die factoren die in de tweede fase een zwaarwegende rol spelen. Al met al is de tweede ontwikkelingsfase een periode die wordt aangeduid als een mooie, maar zware tijd. Het onderzoeksresultaat bevestigt enkele pedagogische zorgen en brengt deze aan het licht (Buisman, 2004;

Waddington, 2000). Beginnend bij de selectie van voetbaltalent, welke onder druk van een toenemende ondernemersgeest in de topsport op steeds jongere leeftijd plaats vindt (Pearson et al., 2006). Door enkele respondenten wordt kritiek geleverd op de steeds vroegere selectie. De vraag is of dit op steeds jongere leeftijd opleiden van jeugdigen verantwoord kan worden vanuit de pedagogische behoefte om in die leeftijdsfase te spelen in de sport (Buisman & Stekelenburg, 2001). Ondanks dat deelname vervolgens vrijwillig is heeft de bvo een pedagogische verantwoordelijkheid, om gedurende de opleiding aan de pedagogische criteria te voldoen (Buisman, 2004). Dat is vooralsnog nog geen vanzelfsprekendheid, zo blijkt uit het onderzoeksresultaat. Vaak gaat deelname aan de bvo-opleiding ten koste van vriendschappen en academische inspanningen. Dat botst met de gewenste pedagogische criteria van jeugdtopsport, waar het zelfstandigwording en het zorgaspect in de weg lijkt te staan (Buisman, 2004). Daarnaast is er vaak geen oprechte interesse voor de academische en sociaal-emotionele ontwikkeling van de deelnemende jeugdige. Dit is een risico voor een optimale ontwikkeling (Buisman & Middelkamp, 2001; Christenson & Sorenson, 2009; Van Rossum, 2003) en botst met de kindwaarden (Buisman, 2004). Om te voldoen aan de pedagogische criteria is het voor bvo's raadzaam gespecialiseerde begeleiding te bieden (Buisman & Middelkamp, 2001). Want ondanks dat clubs erkennen dat de jongste deelnemers andere begeleiding vereisen dan oudere deelnemers zijn zeer weinig trainers gespecialiseerd in het begeleiden van de jongste jeugd (Van Dijk, 2008). Conclusie naar aanleiding van de onderzoeksresultaten is dat investeringen in de pedagogische kwaliteiten van bvo-opleidingen de ontwikkeling van talent positief zullen stimuleren (Russell et al., 2007).

De derde doelstelling van deze studie was inzicht verkrijgen in de succesverklarende factoren van een geslaagde talentontwikkeling vanuit de perceptie van geslaagd talent. De verwachting van deze studie, dat talentontwikkeling afhankelijk is van zowel binnen als buiten het talent liggende factoren (Phillips et al., 2010; Russell et al., 2007), is door het onderzoeksresultaat bevestigd. Waar de focus bij talentopleidingen vooral ligt op de voetbaltechnische ontwikkeling en persoonlijke factoren geeft het onderzoeksresultaat aan dat het belang van bindingsfactoren en omgevingsfactoren minstens zo groot is (Phillips et al., 2010). Ze worden, opvallend, overduidelijk als meest bepalend gezien voor een succesvolle ontwikkeling. Aandachtspunt voor bvo's is dat investeren in het samenspel met deze buiten het voetbalveld liggende factoren rendabel lijkt (Fraser-Thomas & Côté, 2006). Bindingsfactoren als de eigen *inzet* en *betrokkenheid* zijn hierin het meest doorslaggevend (Durand-Bush & Salmela, 2002; Holt & Dunn, 2011; Phillips et al., 2010). Buiten de verwachting van dit onderzoek om, wordt de bindingsfactor *wilskracht* gezien als de op één

na belangrijkste factor. Waar onderzoek naar deze component als voorspeller van sportief succes schaars is lijkt verder onderzoek op zijn plaats. ‘Plezier’ en ‘geluk/toeval’ dienen als succesverklarende bindingsfactoren ter aanvulling op het Paddestoelmodel, overeenkomstig recenter onderzoek (Van Rossum & Gagné, 2006). Het exceptioneel hoge belang dat geslaagd talent hecht aan bindingsfactoren geldt als aandachtspunt voor bvo’s, het wekt de suggestie dat het winstgevend zou zijn om hier binnen talentopleidingen meer aandacht voor te hebben. Het onderzoeksresultaat dat, gelijk aan de verwachting van dit onderzoek, persoonsfactoren, van afnemend belang zijn met uitzondering van de invloed van de mentale conditie, bevestigt deze suggestie. Talenten duiden de eigen mentale conditie als een constante succesbepalende factor (Morris, 2000), mede omdat ze voor een belangrijk gedeelte de kwaliteit van de bindingsfactoren bepalen (Holt & Dunn, 2011). Vervolgonderzoek is wenselijk om al dan niet te bevestigen dat bindingsfactoren, in het bijzonder *wilskracht*, de belangrijkste voorspellers van een succesvolle talentontwikkeling zijn. Het hoge belang dat geslaagd talent hecht aan omgevingsfactoren geldt eveneens als aandachtspunt voor bvo’s. Vooral stimulerende en ondersteunende ouders zijn, gelijk aan de onderzoeksverwachting, zeer gewenste actoren (Holt & Dunn, 2004; Van Rossum, 1995; Visscher et al., 1996). Een opmerkelijk gegeven is dat de respondenten opgegroeid zijn binnen een stabiele gezinssituatie, wat de onderzoeksresultaten van Czikszentmihalyi et al. (1993) bevestigt. Het onderzoeksresultaat biedt voldoende aanknopingspunten om de thuissituatie een belangrijke rol te geven bij de selectie en ontwikkeling van talentvolle jeugdigen (Côté, 1999; Holt, & Dunn, 2004; Van Rossum, 1995). Ook de omgang met talenten binnen de opleiding is, zoals verwacht, van groot belang. De sociale en pedagogische kwaliteiten van begeleiders lijken vanuit het onderzoeksresultaat, tegen de verwachting van dit onderzoek in, belangrijker dan de technische kundigheid van een trainer (Mageau, & Vallerand, 2003; Plezier, 2003; Van Rossum, 2000). De voorkeur gaat uit naar een progressiegeoriënteerde begeleidingsstijl (Plezier, 2003), conform de literatuur en onderzoeksverwachtingen. Vanuit pedagogisch oogpunt een belangrijke uitkomst welke de opvoedingsaspecten van Buisman (2004) verdedigt. Zij die succesvol zijn danken dat zelf aan een begeleiding die voldeed aan de opvoedingsbehoeften; ‘The Child’s Best Interest’ (Buisman, 2004; Schilp, 2010). Het bevestigt dat investeren in pedagogische criteria de outcome bij talenten optimaliseert (Buisman, 2004). Het gaat in de jeugdsport, dus ook de jeugdtopsport, in de eerste plaats om de belangen van het kind en het plezier dat aan de sport beleefd wordt (Buisman, 2004).

De vierde doelstelling van deze studie was inzicht verkrijgen in de succesbepalende factoren van talentontwikkeling vanuit de perceptie van geslaagd talent. Met de focus op de

tweede ontwikkelingsfase (Bloom, 1985) was de verwachting dat vooral diskwaliteiten van omgevingsfactoren als de driehoeksverhouding (Esajas & Naber, 2005) en de combinatie met school (Christenson & Sorenson, 2009) als meest beperkend zouden worden aangeduid. Het onderzoeksresultaat komt overeen met deze verwachting. Ze sluit de opleidingsorganisatie en de trainers, tegen de verwachting in (Buisman, 2004), uit als beperkende factoren.

Beperkingen betreffen echter wel de relatie die bvo's hebben met de omgeving van de jeugdige, in het bijzonder diens ouders en school. Het blijkt bij trainers/coaches bekend te zijn welke belangrijke rol ouders spelen, maar er lijkt desondanks geen reden met hen in overleg te treden (Van Rossum, 1995). Verder onderzoek naar de gewenste samenwerking met ouders is wenselijk, om een perverse triade tegen te gaan (Esajas & Naber, 2005). Om beide, school en ouders, uit te sluiten als beperkende factor is het voor talentopleidingen raadzaam te investeren in evenwichtige relaties met deze factoren. Conform de onderzoeksverwachting spelen bindingsfactoren, in de perceptie van geslaagd talent, een minder belangrijke rol als beperkende factor. De verwachting dat de persoonsfactor *mentale conditie* als fundament onder beperkende bindingsfactoren als zeer belangrijk wordt aangeduid, wordt ook bevestigd (Holt & Dunn, 2004). Mentale zwakte geldt als een constante barrière, die zich uit in zelfoverschatting of het moeilijk om kunnen gaan met teleurstellingen, druk of kritiek (Holt & Dunn, 2004). Buiten de onderzoeksverwachting om worden beperkende elementen genoemd, als perfectionistisch, onzeker of verlegen zijn. Het bevestigt de eerdere suggestie om in talentopleidingen meer en beter aandacht te schenken aan de mentale ontwikkeling van het talent in zijn context.

De algemene onderzoeksdoelstelling was inzicht te verkrijgen in de percepties van geslaagd voetbaltalent op hun eigen succesvolle talentontwikkeling. Inzicht in hun visie op de belangrijkste factoren en de gewenste kwaliteit van die factoren in de succesvolle ontwikkeling van voetbaltalent draagt bij aan het komen tot handelingsdirectieven voor talentopleidingen om de ontwikkeling van het kind en zijn (voetbal)talent te optimaliseren (Buisman, 2004; Van Rossum, 2005). De verwachting dat deze studie zou aantonen dat talentontwikkeling afhankelijk is van zowel binnen als buiten het talent liggende factoren (Phillips et al., 2010; Van Rossum, 1993) is uitgekomen. Het blijkt dat een dualistische, contextuele benadering van talentontwikkeling gewenst is, met aandacht voor zowel nature- als nurturefactoren. In de topsport moet niet alleen aanleg voor technische, conditionele, mentale en tactische componenten centraal staan, maar ook de sociale vaardigheden, eigenschappen en omgeving zijn bepalend voor het resultaat (Van Rossum, 1993). Dat besef geldt als belangrijkste aandachtspunt voor de inrichting van bvo-talentopleidingen. De

resultaten van dit onderzoek bevestigen het cruciale belang van functionele bindings- en omgevingsfactoren in een succesvolle ontwikkeling. Voor beide geldt dat er voldoende, gegronde motieven zijn om te investeren in de kwaliteit ervan.

Methodische kanttekeningen.

Ten aanzien van deze studie kunnen nog een aantal methodische kanttekeningen worden geplaatst. Deze studie is gebaseerd op kwalitatief, explorerend onderzoek, de onderzoeksresultaten zijn in statistische zin dus niet representatief. De onderzoeksuitkomsten zijn exemplarisch en dus bruikbaar voor het bieden van praktische handvatten voor het verbeteren van talentopleidingen in de topsport. De externe validiteit wordt door de selectie steekproef negatief beïnvloed, de keuze voor geslaagd talent doet de evaluatie van hun ontwikkelingstraject wellicht positiever voordoen dan van niet-geslaagd talent. Daarnaast bestaat het gevaar van zelfselectie door het zelf aanwijzen van respondenten door enkele bvo's. Vanwege het retrospectieve karakter van dit onderzoek bestaat de mogelijkheid dat de respondenten de huidige opvattingen en context projecteren op het eigen verleden. Daarnaast beperkt deze studie zich tot het jeugdperspectief en biedt ze dus geen inzichten in de percepties van belangrijke andere actoren in de talentontwikkeling. Gelijksoortig onderzoek naar de perceptie van bvo-jeugdtrainers en ouders van talentvolle jeugdigen zou opgedane inzichten vollediger maken. Verder onderzoek is om die reden gewenst, ten gunste van talentvolle jeugdigen en diens ontwikkeling. Het kind centraal!

Literatuur

- Baar, P. (2002). *Cursushandleiding Training kwalitatieve analyse voor pedagogen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Meer-Middelburg, van der (2000). *Basisboek interviewen*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Baarda, D. B., de Goede M. P. M., & Teunissen J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Barab, S. A., & Plucker J. A. (2002) Smart people or smart contexts? Cognition, ability, and talent development in an age of situated approaches to knowing and learning. *Educational Psychologist* 37, 165–182. doi:10.1207/S15326985EP3703_3
- Bloom, B. S. (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine.
- Bottenburg, M. van (2009). Op jacht naar goud. *Het topsportklimaat in Nederland, 1998-2008*. Nieuwegein: ARKO Sports Media.
- Bottenburg, M. van, & Schuyt, K. (1996). *De maatschappelijke betekenis van sport*. Arnhem: NOC*NSF
- Buisman, A. J. (2004). Opvoeding in en door sport? *Pedagogiek*, 24, 310-323.
- Buisman, A., & Middelkamp, J. (2001). *Jeugdsport: Een verhaal apart. Werkboek voor de sportvereniging*. Maarssen: Elsevier.
- Caroll, B., & Loumidis, J. (2001). Children's perceived competence and enjoyment in physical education and physical activity after school. *European physical education review*, 7, 24-43. doi:10.1177/1356336X010071005
- Christensen, M. K., & Sorensen, J. K. (2009). Sport or school? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. *European Physical Education Review*, 15, 115-133. doi:10.1177/1356336X09105214
- Colangelo, N., & Davis, G. A. (2003). *Handbook of gifted educations*. Boston: Allyn & Bacon.

- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist, 13*, 395-417.
- Crum, B. J. (1992). *Over versporting van de samenleving. Reflecties op bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid*. Haarlem: De Vrieseborch.
- Csikszentmihalyi, M., Rathunde, K., & Whalen, S. (1993). *Talented teenagers: The roots of success and failure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dijk, W. van (2008). *Naar een ontwerp voor de opleiding tot beroepsvoetballers. In: De verleiding weerstaan*. Houten: Bohn Stafleu van Lochem.
- Dijk, W. van, Kiesel-Griffioen, A., & Buisman, A. (2007). *Naar een professionele opleiding tot beroepsvoetballer; rapportage onderzoek KNVB*. Utrecht: CLU Universiteit Utrecht.
- Dirks, E., Stams, G.J.J.M., Biesta, G.J.J., Schuengel, C. & Hoeksma, J.B. (2003). *Sport en sociale integratie. Een onderzoek naar de betekenis van sportparticipatie voor de sociale integratie van jongens in de samenleving*. Utrecht: NIZW.
- Durand-Bush, N., & Salmela, J. H. (2001). The Development of Talent in Sport. In Singer, R. N., Hausenblas, H. A., & Janelle, C. M. *Handbook of sport psychology* (269-288). Canada: Wiley.
- Durand-Bush, N., & Salmela, J. H. (2002). The development and maintenance of expert athletic performance: perceptions of World and Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology, 14*, 154-71
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review, 100*, 363-406.
- Esajas, M., & Naber, J. (2005). *Coaches en ouders, 1 team? Belevingsonderzoek naar de sportieve driehoek in het betaalde voetbal*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Fraser-Thomas, J., & Côté, J. (2006). *Youth Sports: Implementing Findings and Moving*

- Forward with Research. *Journal of Sport Psychology*, 8, 13-27.
- Gardner, H. (1993). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gijsbers, M. (2009). *Lastige Topsportouders*. Universiteit Utrecht: niet gepubliceerde masterthesis.
- Holt, N. L. (2002). A Comparison of the Soccer Talent Development Systems in England and Canada. *European Physical Education Review*, 8, 270-285.
doi:10.1177/1356336X020083006
- Holt, N. L., & Dunn, J. G. H. (2004). Toward a grounded theory of the psychosocial competencies and environmental conditions associated with soccer success. *Journal of Applied Sport Psychology*, 16, 199-219. doi:10.1080/10413200490437949
- Holt, N. L., & Dunn, J. G. H. (2011). Talent Development in Football: Psychosocial Perspectives. Wetenschappelijke manuscript: submitted to FA Insight.
- Howe, M. J. A., Davidson, J. W., & Sloboda, J. A. (1998). Innate talents: Reality or myth? *Behavioral and Brain Sciences*, 31, 399-407.
- Keizer, W. (2006). Kinderen moeten niet zoveel moeten. In E. Wieldraaijer & H. Nieuwenburg (Eds.), *Langs de lijn of erover? Ouders en sport* (95-102). Deventer: daM uitgeverij.
- KNVB (2003). Certificeringssysteem jeugdopleiding voetbal. Zeist: Koninklijke Nederlandse Voetbalbond.
- Leff, S. S., & Hoyle, R. H. (1994). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24, 187-203.
- Lingen, B. van (2008). *Alles draait om het spel. Het coachen van jeugdige voetballers*. Zeist: Koninklijke Nederlandse Voetbalbond.
- Mageau, A. M., & Vallerand, R. J. (2003). The coach-athlete relationship: a motivational model. *Journal of Sport Sciences*, 21, 883-904. doi:10.1080/0264041031000140374

- Meerten, M. van & Buisman, A. (2006). De jeugdopleiding van Willem II. *Richting Sportgericht*, 60.
- Morris, T. (2000). Psychological characteristics and talent identification in soccer *Journal of Sports Sciences*, 715-726. doi:10.1080/02640410050120096
- NOC*NSF (2009). *Olympisch Plan 2028. Heel Nederland naar Olympisch niveau*. Baarle-Nasseau: Koninklijke Drukkerij Em. De Jong.
- NOC*NSF (2011). *Fundament onder olympische ambities. Sectorplan Sportonderzoek- en onderwijs 2011-2016*. Baarle-Nasseau: Koninklijke Drukkerij Em. De Jong.
- Pearson, D. T., Naughton, G. A., & Torode, M. (2006). Predictability of physiological testing and the role of maturation in talent identification for adolescent team sports. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 9, 277-287. doi:10.1016/j.jsams.2006.05.020
- Phillips, E., Davids, K., Renshaw, I., & Portus, M. (2010). Expert Performance in Sport and the Dynamics of Talent Development. *Sports Medicin*, 40, 271-283.
- Pleizier, J. (2003). *Het leerklimaat op de NVS. Verbeteren om uiteindelijk te kunnen winnen!* Universiteit Utrecht: niet gepubliceerde masterthesis.
- Règnier, G., Salmela, J. H., & Russell, S. J. (1993). Talent detection and development in sport. In: *A Handbook of Research on Sports Psychology*. New York: Macmillan
- Rossum, J. H. A. van (1992). *Talent-ontwikkeling: Loopbaan en kenmerken van topsporters*. Arnhem: Nederlandse Sport Federatie.
- Rossum, J. H. A. van (1993). Op weg naar de top: ontwikkelingen bij sporttalent. *Richting Sportgericht*, 48, 5-12.
- Rossum, J. H. A. van (1995). Ouders in de sport: ongewenste gasten? *Richtings Sportgericht*, 49, 157-163.
- Rossum, J. H. A. van (1999). Perceived motor competence : Self-referent thinking in physical education. In: M. Durand & R. Seiler (Eds), *Psychology for Physical Educators*. Gent: Ghent University.

- Rossum, J. H. A. van (2000). *Coaches die nooit verliezen, handleiding voor effectief coachen*. Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance. Nederlandse vertaling van: Smoll, F. L. & Smith, R. E. (2000) *Coaches who never lose... making athletes win, no matter what the score*. Californië: Warde Publishers.
- Rossum, J. H. A. van (2001). Talented in Dance: The Bloom Stage Model revisited in the personal histories of dance students. *High Ability Studies*, 12, 181-197.
doi:10.1080/13598130120084320
- Rossum, J. H. A. van (2003). Bewegingsbegaafdheid: talent in sport en dans. *Pedagogisch Tijdschrift*, 34, 211-228.
- Rossum, J. H. A. van (2006). *Volhouden of afhaken : een longitudinaal onderzoek naar talent-ontwikkeling in de sport, met aandacht voor dropouts en toppers*. Eindrapport VWS-HQ&P onderzoek. Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance.
- Rossum, J.H.A. van (2005b). Perceptions of determining factors in athletic achievement: An Addendum to Hyllagard, et al. (2003). *Perceptual and Motor Skills*, 98, 81-85.
- Rossum, J.H.A., van & Gagné, F. (2006). Talent Development in Sports. In Dixon, F. A. & Moon, S. M. (Eds.), *The handbook of secondary gifted education*. Waco, TX: Prufrock Press.
- Russell, J. J. M., Collins, D., & Abraham, A. (2007). Effective Talent Development: The Elite Coach Perspective in UK Sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19, 187-206.
doi: 10.1080/10413200701188944
- Schilp, L. (2010). Pedagogische kwaliteit in talenttrainingen van de KNGU. Universiteit Utrecht: niet gepubliceerde masterthesis.
- Tamboer, J., & Steenbergen, J. (2000). *Sportfilosofie*. Budel: Uitgeverij Damon.
- Thomas, K.T., & Thomas, J.R. (1999). What squirrels in the trees predict about expert athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 30, 221 - 234.
- Vaeyens, R., Malina, R. M., Janssens, M., Renterghem, B. van, Bourgois, J., Vrijens, J. &

- Philippaerts, R. M. (2006). A multidisciplinary selection model for youth soccer: the Ghent Youth Soccer Project. *British Journal of Sport Medicine*, 40, 928-934.
doi:10.1136/bjism.2006.029652
- Visscher, C. (2008). *Jeugdsport. Leren en Presteren, over motoriek, cognitie, tijd, kwaliteit en effectiviteit*. Rede uitgesproken tot benoeming tot bijzonder hoogleraar Jeugdsport. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Visscher, C., Gemser, M. T., & Greef, M. G. H. de (1996). Jeugdige topsporters. Invloed van ouders en onderwijs (2). *Richting Sportgericht*, 50, 263-268.
- Voetbal International (2010). *Seizoengids 2010/2011*. Voetbal International: Amsterdam.
- Waddington, I. (2000). *Sport, health and drugs, a critical sociological perspective*. London/New York: E & FN SPON / Taylor and Francis.
- Weiss, M. R. (1995). Children in sport: an educational model. In Murphy, S.M. (Ed.), *Sport psychology interventions*, 39-71. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers.
- Wiersma, L. D. (2000). Risks and benefits of youth sport specialization. *Pediatric Exercise Science*, 12, 13-22.
- Williams, A. M., & Reilly, T. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18, 657 — 667. doi: 10.1080/02640410050120041
- Winner, D. (2001). *Brilliant Orange*. Londen: Bloomsbury Publishing.
- Yperen, N. W. van, & Duda, J. L (1999). Goal orientations, beliefs about success, and performance improvement among Young elite Dutch soccer players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 9, 358-364. doi:10.1111/j.1600-0838.1999.tb00257.x